

Emlékkoncert

Szerencsés hangszer a fuvola. Fafúvós társai közül sem a klarinét, sem a fagott nem büszkélkedhet az övéhez hasonló repertoárral, de még a valamivel jobban elerestett oboa sem. A fuvola viszont a XVIII. századtól kezdve szinte minden zenetörténeti korszakban valósággal dúskál a jobbnál jobb darabokban. Óriási a barokk irodalma (Vivaldi, Bach, Händel, Telemann), sok a bécsi klasszikus mű. (Mozart szonátái, fuvolaversenyei és fuvolanegyesei! – Wolfgang Amadeus amúgy nem szerette a fuvolát. Mennyit komponált volna rá, ha még szereti is?) Egyedül a romantikus korszakban gyérebb a kínálat, de aki keres, itt is talál (Schubert, Reinecke). Ám akinek sok jutott, még többet akar. Az utóbbi évtizedekben divattá vált, hogy a fuvolások „elszeretik” más hangszereket darabjait, például a hegedűsökeit. Talán César Franck *A-dúr szonátájával* kezdődött – mostanra meg már seregnyi hegedűművet einstandoltak a telhetetlenek.

Fiatalkoromban voltak nagy fuvolás slágerek: Bach szonátái (főleg a h-moll és az E-dúr), a Schubert-variációk (az *Elszáradt virágok* című *Szép molnárlány*-dalra), Poulenc, Hindemith és Prokofjev szonátája, Fauré szépséges *Fantáziája*, no meg a drámai Frank Martin szerelte *Ballada*. Fuvolás önálló estet nem igen adott úgy, hogy ezek közül legalább egy-kettő ne szerepelt volna a műsoron. Most meg elmegy az ember Vámosi-Nagy Zsuzsa estjére a Bartók Emlékházba, és a koncerten megszólaló hat mű többsége ritkaság – ráadásul a program fele renegát hegedűdarab. Baj ez? Aligha, inkább egy megváltozott szemléletet jelez: ne a sokszor játszottat ismételjük újra, inkább evezünk ismeretlen vizekre.

Vámosi-Nagy Zsuzsa, akit két kitűnő zongorista kísért – az első részben Löwenberg Dániel, a másodikban Balog Zsolt –, a Junior Prima-díjasok bérletében lépett fel. Bizalmatlan vagyok a díjak iránt, de ez a társaság igen erős: mindenki igazi értéket képvisel. A fiatal fuvolaművész is, nem hiába tanult olyanoktól, mint Gyöngyössi Zoltán, Kovács Lóránt, William Bennett, Aurèle Nicolet, James Galway. Az eredmény hallatszik: nagyon tud fuvolázni! De fuvolázni sokan tudnak – népes a mezőny, nagy a verseny. Ami Vámosi-Nagy Zsuzsa játékában igazán vonzó, az több mint a szép és sokszínű, lent telt és dús, fent karcsún szárnyaló, hajlékony és alkalmazkodó dinamikájú hang, a mutatósan fűrge technika, a staccatók, frullatók és legatók eleganciája. Fontosabb a zenei személység. Szeretettel és odaadással fordul a művek felé, minden általa kiválasztott zenét kiválóan tart: nemcsak Paganinit (*Cantabile*), Dohnányit (*cisz-moll szonáta*, op. 21), Mozartot (*E-dúr Adagio*, K. 261 – ezek voltak az átigazolt hegedűdarabok), de a francia Pierre Sancan (1916–2008) *Szonátináját*, a grúz Otar Taktakisvili (1924–1998) *Szonátáját* vagy az amerikai Lowell Liebermann (1961–) *Szonátáját* (op. 23) is. És csodák csodája: valóban minden megnevesedik attól, ahogyan játssza. Végigkonferálta az egész műsort, kedvesen, szerényen, póztalanul, legelőször azonban bejelentette, hogy egykori tanára, a december 29-én autóbalesetben meghalt Gyöngyössi Zoltán emlékének ajánlja a koncertet – és megremegett a hangja.

Paganini *Cantabiléjét* szelíd, édes dallamossággal, sok szép mély hanggal játszotta – vagy inkább, ahogy a darab

címe is felszólít erre: énekelte. Megfigyeltem: a hosszú hangokon komplex légzést alkalmazott (a rekeszizom támasztát egészen rövid időre a szájjüregből kipumpált levegő váltja fel, ez alatt a fuvolás levegőt vesz, de a hang nem szakad meg). Ezt a mesteri trükköt (oboán könnyebb, fuvolán sokkal nehezebb) a magyar fuvolások közül eleinte csak Matuz István tudta, majd követője, Gyöngyössi is, már a hetvenes években, főiskolásként – és lám, milyen szép fejlődés: ma már egy hajdani Gyöngyössi-növendék magától értődon alkalmazza a módszert, akkor is, ha éppen nem modern zenét játszik. (Vámosi-Nagy Zsuzsa ezen az estén Dohnányi és Liebermann szonátájában is a komplex vagy „körkörös” légzéshez folyamodott – magam legalábbis ezekben vettem észre, hogy ezt teszi.) Sancan *Szonátinájához* érve átadta magát a negyvenes évekbeli, mérsékelt modern francia zene szingardágóságának és lágyságának, a finom dinamikai és színárnyalatoknak. Dohnányi *Szonátájában* (Ittész Gergely átírata) tettett a brahmsos borongás, a dallamok széles íve és az előadás szenvedélye. A műsor legnagyobb perceit köszönhetjük a neoklasszikus Taktakisvili-szonáta játékos humorú, fordulatossá és temperamentumos megszólaltatásának – az előadás is pompás volt, de mi tagadás, a darab is az: Prokofjev is írhatta volna. A meghatott intimitás szigetét alkotta a koncerten Mozart *Adagioja*, végül pedig Liebermann romantizmussal keveredő modernség jegyében fogant kéttételes *Szonátája* technikailag és a zene indulatvilágában egyaránt fergeteges befejezést hozott. Mindkét zongorista felkészülten és érzékenyen játszott – nem kísérőként: partnerként. Ha kettejük közül nekem ezúttal egy árnyalattal Balog Zsolt tetszett jobban, annak oka, hogy ő a karakterformálás, a zenei folyamatok drámai megjelenítése terén is excellált.

(Vámosi-Nagy Zsuzsa fuvolaestje, Bartók Emlékház, január 10.)